

האיחוד

עלון לשבת קודש

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת

לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי

נושא השבוע: לקראת פסח (א)

הפטרה: "כה אמר" (ירמיהו ז)

ט"ו אדר תשע"ט 1266 (שנה כד')

פרשת צו

"ואת התורה לעולה ולנחמה ולחטאת ולאשם..." (ו, יא)

במדרש תנחומא (צו, יד) נאמר: אמרו ישראל לפני הקב"ה: ריבוננו של עולם, הרי אתה מצוה אותנו שנביא את הקרבנות הללו. כשבית מקדש היה קיים, אדם חוטא ומביא קרבן ומתכפר לו, מביא מנחה ומתרחץ לו, ועכשיו שחרב בית מקדש, איך אנו עושים תשובה על חטאינו ועל אשמותינו? אמר להם הקב"ה: אם מבקשים אתם שיתכפר עליכם, היו משמרים תורתי ואני מעלה עליכם כאילו עשיתם לפני קרבן שנאמר: "ואת התורה לעולה ולנחמה ולחטאת ולאשם..."

גם בתקופת מרדכי ואסתר חטאו היהודים היות והשתתפו בסעודתו של אחשוורוש והימרו את ציווי מרדכי.. והתוצאה לא איחרה לבוא, נגזר על כל היהודים ח"ו להרוג, לאבד ולהשמיד... אך ברגע שעשו תשובה נחשב להם כאילו הקריבו קרבן לפניו יתברך ונסלה להם והתבטלה הגזירה.

"...כאשר ציוה ה' את משה" (ז, ט)

"כאשר ציוה ה' את משה" לשם מה חוזר הפסוק הנ"ל חמש פעמים בעניין הקורבנות שהובאו במשכן, והרי הפסוק האחרון בפרשה מסכם זאת ואומר: "ויעש אהרן ובניו את כל הדברים אשר ציוה ה' ביד משה". דבר זה בא ללמדנו שהקנים עשו את כל עבודת הקרבנות כאשר ציוה ה', היינו שכל פרט ופרט בשלבי עבודתם נעשה ע"פ ציווי ה' את משה ולא כפי ראות עיניהם והבנת שכלם.

הפסח ממשמש ובא ובוא מצוים אנו לסלק את החמץ מבתינו, כמה טרחה ויגיעה כרוכים בדבר, אך אם נזכור כי מנקים אנו ע"פ ציווי ה' בכל שלב ושלב נזכה לעשות את המלאכות הכרוכות בכך על אף היגיעה והטרחה הרבה ביתר חשק ובשמחה של מצווה.

"קמחא דפסחא"

בשלהי מלחמת העולם השנייה שלט בג'רבא ממשל צבאי, הגרמנים צרו על האי והמושל הצרפתי הנהיג קיצוב על מצרכי המזון, לא ניתן היה להשיג קמח לאפיית מצות והמסחר בקמח בלא רשיון נאסר. פנה רבי כלפון הכהן אל הרב הצבאי של בעלות הברית, הרב יצחק לוי רבינוביץ וביקשו כי יפעיל את השפעתו אצל המושל שיאפשר ליהודים לקנות קמח מן האיכרים לצרכי החג הקרב. המושל שהיה שונא יהודים היה מסרב לכל בקשה כזו כשזו הייתה באה מקרב התושבים, משתולל מזעם ומאשים אותם בחבלה במאמץ המלחמתי, אבל שהבקשה באה מפיו של הרב הצבאי, נבצר ממנו לסרב לה, והוא השיב ואמר שהרב כלפון יבוא לפניו ויקבל את האישור. כשהגיע אליו הרב קצף עליו ומילא פיו בגידופים ועלבונות ורק כשסיים לכלות את זעמו מסר לו את האישור המיוחל. נטל הרב את הרשיון ללא אומר ופנה לרכוש חטים ולחלקם לבל יחסר קמח למצות ושמה על שזכה לספוג בזיונות עבור אמונתו ולרווחת בני עמו.

כעבור מספר ימים, נקרא המושל למחוז בן גאראדאן וכאשר יצא ממכוניתו לסקור את האיזור עלה על מוקש ונהרג. הרב הצבאי היה באותה עת בחופשה, כששב לג'רבא למחרת הפסח שאל כיצד הסתיימה פרשת החיטים, סיפרו לו את השתלשלות העניינים, וזה שנאמר (אבות פ"ב מ"י): "היזהרו בגחלן שלא תיכוו".

העלון מוקדש לעילוי נשמת לאה בת תמו ז"ל שפקודתה ב- י באדר ת.נ.צ.ב.ה

הזמנים ע"פ לוח "אור החיים" של אופק ת"א * נא לא לעיין בזמן התפילה * סוף זמן ק"ש 8:02-8:07

כניסת שבת: 5:34 יציאת שבת: 6:26 יציאת שבת: 7:09

ג. יש נוהגים שלא עולים לבית הקברות כל חודש ניסן, מ"מ המנהג של-שבעה" וכן ל"שלושים" ויום השנה - עולים (אך נוהגים שלא להספיד את המת ולא לבוא לידי בכי) (ולקוי אכלות סי' מ ס"ז) ואומרים תהלים וקדיש, אבל המנהג שאין אומרים צידוק הדין [מ"מ הנוהגים לאומרו אין צורך להעיר להם] (חזו"ע אכלות ח"א עמ' ג). מ"מ לא עולים לבית הקברות בחול המועד (גם החיים ח"א פרט כט).

ד. מת שנפטר ל"ע בחודש ניסן, אין מספידין אותו (לפי שהוא חודש שמחה) אלא אם כן היה הנפטר תלמיד חכם (שו"ע סי' תכ"ט ס"ב וזכ"ה ס"א ס"ג). מ"מ גם בנפטר שאינו תלמיד חכם המנהג לומר דברי תורה לע"נ ולעורר את העם לתשובה (תורת מועדים).

ה. אסור להתענות תענית ציבור בחודש ניסן, אבל מותר להתענות תענית יחיד. ולכן מותר להתענות ביום פטירת אביו או אימו, (אע"פ שתענית זו היא רק מנהג ולא חובה). מ"מ אסור להתענות ביום ראש חודש ניסן או בשבעת ימי הפסח, ויש להחמיר שלא להתענות גם באיסור חג של פסח. ומנהגו שאין חתן וכלה מתענים ביום חופתם (שו"ע ס"ס כ"ה ס"ק כ"ז, יצ"א ח"ג סי' א' אות י). ו. כל אדם צריך לתת למגבית "קמחא דפסחא" שבעירו, כדי לאפשר גם לעניים לקנות מצות ויין.

[אם הוא גר בעיר 30 יום ואם כוונתו להשתקע חייב מיד] (משנ"צ ס"ק ה, עין שו"ע יור"ד סי' נ"ט ס"ה). ושיעור הנתינה הוא כפי הראוי לו, ומי שמשתמט מלתת ח"ו עוון הוא בידו (כ"ה ס"ק טז). וברמב"ם ובזוהר הקדוש הפליגו ברעתו ועונשו (פסח כהלכה סי' א ס"ג).

ז. מנהג טוב לקרוא מחומש או מסידור החל מר"ח ניסן את "פרשת הנשיאים" (הכתובה בפרשת נשא) כל יום את הנשיא שלו, וביום "ג בניסן קוראים מתחילת פרשת בהעלותך עד "כן עשה את המנורה" (חזו"ע פסח עמ' ג).

הלכות הכנת הבית לפסח

א. מנהג ישראל קדושים לסייד את הבית לקראת הפסח, ויש לזה טעם בהלכה (שו"ת תורה לשמה סי' תקט) ומי שאינו מסייד את ביתו, טוב שיבדוק את קירות המטבח ופינת האוכל אם דבוק שם חמץ, ובפרט בפינה שעומד שם התנור והגז (והחלון שלידו) ששם קרוב לודאי שיש שומן חמץ וטוב לנקות (ד. ע. ועין שו"ע סי' תמ"ז ס"ז ומשנ"צ סי' הל"ב ס"ק כ).

ב. טוב לנקות היטב (מצידים החיצוני) את חוטי החשמל של המכשירים במטבח כגון: התנור, המקרר וכו', לפי שמצוי שם חמץ (או לכלוכי חמץ). יש לבדוק ולנקות היטב את בקבוקי היין ובפרט את אלו שהגיעו במשולוחי המנות, את סלי הקניות שבבית, מכשיר הטלפון שבמטבח, צעצועי הילדים, העגלות ותיקי ביה"ס. ומה שאי אפשר לנקות יש להצניעו עד אחרי הפסח.

ג. יש לנקות היטב את כסאות המטבח וכסאות חדר האוכל, יש לבדוק בחריצי הכורסאות והספות, וכן יש לבדוק בארונות החשמל והגז, בכיסאות הרכב וכן בכל ארונות הבית [וארונות הספרים] ובפרט שיש ילדים קטנים (שעשויים להסתיר לחם בכל מקום!) ולבדוק את סידורי הפרחים שאין שם שעורה שהחמיצה וכו'.

ד. אם ישנם פירורי חמץ הנראים לעין אך אי אפשר להוציאם [מפני שהם בעומק] יש לנסות עם שואב אבק, ואם אין עוזר, יבטלו בשעת אמירת "כל חמירא" (עין שו"ע סי' תמ"ז סעי' ח משנ"צ ס"ק לז). ואם יש שם כזית חמץ יכסו את המקום עד לאחר הפסח (שם סי"א).

ה. ארונות של כלים או של אוכל קר, יש לנקות היטב בכל הפינות שלא יישאר עליהם שום חמץ בעין (ס' הגעלת כלים לפסח סי"ג ערך ארונות) וכן ארונות של הספרים יש לבדוקם (שם).

ו. הספרים עצמם אין צורך לבדוקם (שו"ת אור לציון ח"א סי' ל"ב, חזו"ע עמ' לז) אבל ספרים שמביאים לשולחן בפסח והשתמשו בהם במשך השנה, כגון: מחזור לשלוש רגלים או ספרי פ"ש יש לבדוק, שיש חשש שמא יפלו פירורי חמץ לאוכל בפסח (אור לציון ח"ג פ"ז ס"י). זמירונים של שבת וברכונים וכיוצא"ב אי אפשר לנקותם ויש להצניעם עד לאחר הפסח (תורת מועדים פ"ז אות ט).

ז. יש לבדוק בכיסי הבגדים ובמיוחד בכיסי הילדים פן נשאר שם חמץ (חזו"ע עמ' לב) ואינו צריך לבדוק שוב בליל יד לאור הנר] ובגדים מכובסים אינם צריכים בדיקה (כי אבקת הכביסה פגמה וקלקלה אם היה שם משהו) (אור לציון ח"ג פ"ז ס"יח).

אי"ה יתקיים כנס לנשים באשדוד ביום ראשון יז באדר ב- 7:45 בערב עם הרב חיים זאיד בנושא: מסירות נפש והרבנית רויטל צדוק בבי"כ שערי רחמים רח' כפתור החולות 20 אזור ח'. *תשלום סמלי

הילולא לגברים באשדוד לזכות רבי אלימלך מליזנסק זיע"א ביום חמישי כא באדר ב' בשעה 8:00 בערב בהשתתפות הרב יהודה כהן ועוד רבנים בבי"כ נר דוד אוהל רחמה רח' פתח תקוה אזור ט'

משרדי "האיחוד" טל': 08-8644452 דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com

גלגולן של מצות שמורות

בעיר קטנה באמריקה גר יהודי נדיב ורב חסד, בשם הרב שמוטקין. בכל שנה לפני התקדש חג הפסח נהג לשגר קופסאות של מצות שמורות ליהודים שונים

כדי להביא אליהם את תחושת חג הפסח, להלן סיפורן של ארבע קופסאות מצות:

הקופסא הראשונה הגיעה לביתו של רואה חשבון בגיל העמידה, לא היו לו חברים רבים והוא התגורר לבדו כשהגים הטרופיים שבאקווריום משמשים לו לחברים. יום אחד כשפתח את דלת הכניסה כדי לקחת את הדואר מהתיבה נפלה קופסת קרטון לרגליו, בתחילה סבר שמדובר בקופסא של מגש פיצה בגודל בינוני שנשלחה לביתו בטעות, אך כשפתח את הקופסא וראה את המכתב המצורף, האיר החיוך את פניו והוא הודה בליבו לרב שמוטקין על שזכר אותו. למחרת בשעות אחר הצהריים שוב יצא לקחת את הדואר היומי, כשפתח את הדלת שוב נפלה קופסת קרטון לרגליו, הוא בחן אותה ביסודיות וגילה שארוזות בה מצות שמורות מבית חב"ד. "מוזר, קופסא אחת דיה לשמש כמתנה נאה, אבל שתיים?!, אולי תרמתי כסף מיותר" הרהר במחשבתו החשבונאית. למחרת שיצא לאסוף את הדואר, עבר בו רטט, הוא צעד בהתלבטות מה, קופסא נוספת של מצות בצבצה לעברו, שלישית במספר.

למחרת אחרי הצהריים, הוא ניגש כדרכו לאסוף את הדואר, פתח את הדלת ו..... קופסת מצות רביעית נפלה פנימה, הרב שמוטקין מנסה לומר לי משהו, אבל מה זה יכול להיות? ארבע קופסאות של מצות שמורות מסמלות בוודאי משהו, כמו ארבע קושיות, מה אעשה? לבסוף החליט להעניק את המצות למישהו אחר, שתי קופסאות הוא נתן לאנשים מהעבודה. קופסא אחת לאישה יהודייה שנישאה לאדם נוצרי ר'ל, וקופסא אחת ליהודי שנישא לגויה, את הקופסא השלישית נטל עמו כשהלך להתארח לבילי הסדר בבית אביו, ואת הרביעית השאיר לעצמו. ליל הסדר היה די מדכא עבורו, היות ואימו החורגת הייתה חולה מאד ובקושי הצליחה לשבת לשולחן אך כשהגיע העת לטעום מהמצה האירו פניה והיא שאלה: "מי הביא את המצה השמורה לסדר?!", "אני" השיב, "אני רוצה להודות לך מאד, כל יום בחיים עבורי יקר מאד, ועם מתנה בלתי צפויה שכזו, עשית את הבלתי אפשרי, משום שגרמת ליום הזה להיות מיוחד אפילו יותר מהרגיל....", כל המסובים חייכו ופניהם האירו, ואיכשהו הפך הלילה הזה למחמם ומקרר לבבות. "הרב שמוטקין עושה משהו טוב כאשר הוא מחלק את המצה הזו" הרהר בליבו. כעבור שלושה ימים כשחזר למשרד בו עבד, פנה אליו האיש שקיבל ממנו את המצות, "אתה יודע, למצה המיוחדת הזו שנתת לי לפסח הייתה השפעה עמוקה על אשתי אפילו שהיא אינה יהודייה, אין לנו כבר סדר בביתנו בפסח, אך אני חילקתי את המצה ואשתי הייתה די מרותקת, היה קשה לה להאמין עד כמה עתיק המצה ניראת וזה נתן לה תחושת שייכות עם עבר שהיא לא ידעה כלל שקיים, ואתה יודע מה באמת מפתיע? היא דרשה ממני להוריד את התנ"ך המאובק שלנו, וממש באותו לילה שהיה גם ליל פסח, היא ביקשה שאקרא את כל הסיפור יציאת מצרים בקול רם, לה ולילדים". "זה ממש מדהים" אמר רואה החשבון "לתוכנית הזו של הרב שמוטקין, יש אפקט בדרכים לא צפויות..." הוא פסע לאיטו בחזרה למשרדו, כשהאישה היהודייה שנישאה לגוי הלכה לכיוונו במסדרון, "אני באמת רוצה להודות לך על המצה הזו שנתת לי לפסח, אתה יודע שבכל שנה בתי, בעלי ואני נוסעים לבית הורי בליל פסח, לא עורכים שם סדר ממש זו בעיקר ארוחה, משום שבעלי אינו מעוניין... אך כשבתי פתחה את קופסת המצות ונתנה לכל אחד חתיכה ואף קראה בקול את מכתבו של הרב שהיה מצורף לחבילה, אמר בעלי: "את יודעת, היא די נהנית מהטקס הזה", והוא הסכים לשלוח אותה לבית ספר יהודי בימי ראשון, דבר שעד אותו לילה היה רעיון שאליו הוא התנגד בתוקף, אני

לא יודעת מה גרם לו לשנות את דעתו, אבל אני חושבת שלמצה של הרב יש חלק ניכר בזה". נדהמתי ממש מהגילויים הללו, ואף חשתי רגשות אשמה על ששמרתי קופסא אחת לעצמי, ראו את הטוב שיכולתי לעשות לו הייתי נותן את הקופסא הנוספת של המצה שמורה, אך אז נזכרתי כיצד אני עצמי הרגשתי כשקיבלתי את אותה קופסא ראשונה ושמחתי ששמרתי אותה לעצמי.

פינת ההלכה

הלכות ברכת האילנות

א. הרואה בימי ניסן אילנות מאכל שמוציאים פרחים (הוא השלב שלפני גדילת הפרי) צריך לשבח ולהודות לבורא עליהם, וברכה זו אומרים

פעם אחת בשנה בלבד בחודש ניסן. (ש"ע אורח"ח סי' רכו ס"א).

ב. זמן ברכה זו הוא לכתחילה בתחילת חודש ניסן (ש"ע ס"א), ואם לא נזדמן לו יברך במשך ניסן, ואם לא הספיק רשאי לברך בחודש אייר (ש"ע יח"ד ח"א סי' א) וכן אין להקדים לכתחילה ולברך בחודש אדר, מ"מ אם ברך יצא (הלכה כדור"ד יוסף סי' רכו ס"א).

ג. מותר לברך ברכת האילנות גם בלילה לאור החשמל כשמבחין בפרחים (חז"ע פסח עמ' יא), אך כיון שכוללת מזמורי תהילים ונתינת צדקה עדיף לברך ביום (מנחת אברהם סי' ז).

ד. טוב לברך ברכה זו במנין דווקא (כ"ה ס"א ז) מ"מ זריזים מקדימים למצוות, ואם רואה שבר"ח ניסן אין מנין עדיף שיברך לבד ובר"ח (חזון עובדיה ח"ב עמ' טו).

ה. גם הנשים תברכנה ברכה זו ותעמודנה במקום נפרד מהגברים (חזון עובדיה עמ' ז), ונכון לחנך גם את הקטנים לברך (תורת מועדים פ"ב ס"א). ואם הקטן יהיה גדול (בגיל 13) במהלך חודש ניסן לא יברך בתחילת החודש אלא רק כשימלאו לו 13 שנים (ה. ע.).

ו. מותר לברך ברכת האילנות על עצים שנמצאים בשטח פרטי מגודר מבלי לבקש רשות מהבעלים כשנמצאים מחוץ לגדר, אבל אם רוצים להיכנס לתוך השטח הפרטי יש לבקש קודם רשות. וכשמברכים ברכת האילנות מוקדם בבוקר יש לשים לב לא לברך בקול רם ובפרט שנמצאים במנין, כדי לא להעיר את השכנים (מנחת אברהם סי' ו).

ז. יש לברך על אילנות שמוציאים פירות למאכל, אך לא על אילנות סרק (סי' רכו משנ"ב ס"א ז) ואם עבר וברך אינו צריך לחזור (חז"ע עמ' יג). ולא יברך לכתחילה על אילנות מורכבים (חז"ע פסח עמ' טו) ויכול לברך על אילנות בתוך שלוש שנים לנטיעתם (ס"א עמ' יט).

להלן רשימת עצי פרי שאינם בחשש הרכבה האסורה ומותר לברך עליהם לכל הדעות : אבוקדו, אוננה, אפרסמון, גויאבה, זית, חבוש, חרוב, ליצ"ל, מנגו, ענבים, פיג'ואה, פיטאיהוקובו, צברוסברס, קיווי, רימון, תאנה, תמר, תפוח ושסק (ע"פ שו"ת חלקת השדה לגר"ח ר"ו סי' ב בסופו וגם הרב שנקלר כווח בע"פ).

ח. אין לברך ברכת האילנות אלא בשעה שהאילנות מוציאים פרחים (תורת מועדים ס"א) ואפילו שיש בחלק מהענפים פירות ובחלק פרחים אפשר לברך (חז"ע פסח עמ' ט) אבל אם נשרו כל הפרחים אי אפשר לברך עליהם (תורת מועדים ס"א).

ט. צריך לפחות שיהיו שני אילנות כדי לברך ברכת האילנות ואפילו שני העצים ממין אחד, והמברך על ראית מיני אילנות שונים הרי זה משובח (תורת מועדים פ"ב ס"א). ובדיעבד שאינו מוצא אלא אילן אחד שמוציא פרחים מברך עליו בכל זאת (חז"ע זכרות עמ' תנה).

י. כל המברך ברכת האילנות צריך לראות לפני הברכה את הפרחים של שני האילנות [ולא לסמוך על "הקהל" שראו] (ע"פ ש"ע סי' רכו ס"א שכתב "הואלל בימי ניסן ורח"ה, גמ' זכרות מנ: "חזי אילנני"). ובדיעבד אם לא ראה וברך כשחזר ורואה אינו חוזר לברך (חז"ע עמ' כח).

יא. יש לשים לב! אם האילנות במקום שמזבלים את האדמה ויש ריח רע (מחמת גללי הבהמות שיש בו) אסור לברך שם ברכת האילנות (ש"ע סי' עט ס"ד, ס"א ובאור הלכה).

יב. מותר לברך ברכת האילנות בשבת, אך לכתחילה עדיף לברך בימות חול (ש"ע יח"ד ח"א סי' ז) וכשמברך בשבת יזהר מטלטול סידור במקום שאין עירוב (תורת מועדים ס"ד) כמ"כ אין לטפס, להישען או להניח חפצים על העץ (ש"ע סי' של"ו וילקו"י ס"א).

הלכות חודש ניסן

א. שואלין בהלכות הפסח קודם הפסח שלושים יום מפורים! (חז"ע עמ' א) (ש"ע אורח"ח סי' תכ"ט ס"א) ולכן ראוי שכל אדם ילמד ויחזור על הלכות פסח כדי שידע כיצד לנהוג למעשה.

ב. בכל חודש ניסן אין נופלים על פניהם ואין אומרים וידוי ותחנון (ש"ע סי' א) וכן אין אומרים "צדקתך" בשבתות (ש"ע סי' ב, תורת מועדים פ"א ס"א).